

Lech Kołodziejczyk

Malarstwo jako egzystencja —
tożsamość osobista
a postawa twórcza

Lech Kołodziejczyk,

profesor w Instytucie Sztuk Plastycznych UŚ w Cieszynie. W latach 2004—2014 kierownik Katedry Malarstwa w Instytucie Sztuki UŚ. Autor kilku obszernych cykli malarskich — „Kosmogonie”, „Księga Słońca”, „Głowy”, „Wirtualne ikony”, „Axis mundi”, w których silnie eksponowany element wewnętrznej wiwisekcji, traktowany jako forma kontaktu z własnym doświadczeniem życiowym, określa postawę twórczą, w której zapis osobistych przeżyć, emocji, refleksji uzyskuje status idei pierwszoplanowych. Autor trzech publikacji naukowych — *Wielość przestrzeni*, *Rytmy pamięci* oraz *Pamięć czasu — malarstwo w czasach bankructwa duchowego*. Organizował ponad 100 wystaw indywidualnych, brał udział w ponad 70 wystawach zbiorowych na terenie kraju i za granicą. Ostatnia Wystawa Indywidualna Malarstwa pt. *Magia wyobraźni* prezentowana w Tichauer Art Gallery w Tychach w roku 2021 obejmuje 45 wielkoformatowych prac malarskich wykonanych w technice olejnej. Zasadniczym cyklem malarskim na tej wystawie jest zestaw najnowszych prac pod wspólnym tytułem „Axis mundi”, stanowiącym zapis określonej metafory — znaku malarskiego, owego mitycznego centrum rzeczywistości, jako fundamentu harmonii, spokoju i ładu, pełniących funkcję niezbędnych ekwiwalentów działania świata, tak obecnie skutecznie lekceważonych i całkowicie zaniedbanych.

Malarstwo jako egzystencja —
tożsamość osobista
a postawa twórcza

Lech Kołodziejczyk

Malarstwo jako egzystencja —
tożsamość osobista
a postawa twórcza

Recenzent
Dariusz Kaca

Spis treści

7	Postawa twórcza a tożsamość osobowa
13	Nadmiar i redukcja w sztuce i w życiu
18	Idea absolutu a wyrażanie niewyraźnego
25	Ponowoczesność a transcendencja
29	Kategoria piękna i obrazy z cyklu „Płaczące ikony”
34	Koncepcja dialogu i obrazy z cyklu „Metafizyczny zachód słońca” jako przejaw intuicji twórczej
48	Pomiędzy marzeniem a ostrzeżeniem
54	Zaufać malarstwu
60	Duchowy kształt materii
79	Pomiędzy ograniczeniem a zwątpieniem
87	Stan ducha a rzeczywistość
101	Sztuka a warsztat
108	Nihilizm a wyobraźnia
115	Sens i bezsens w życiu oraz w sztuce — dawniej i dziś
122	Malarstwo jako forma komunikacji z własnym doświadczeniem życiowym
129	Dojrzałość antyku — małość teraźniejszości
135	Tożsamość prywatna a postawa twórcza
139	Kreacja a wytwórczość
148	Obrazy nieskończoności — światło a struktury matematyczne
157	Zszywanie otchłani
160	Namalować znaczący obraz!
169	Dokumentacja — obrazy
205	Bibliografia
209	Nota o autorze
211	Summary
213	Résumé

„Kto ty jesteś człowieku?”

Czesław Miłosz

„Świat wymaga gruntownej przemiany”

Lew Tołstoj

Nota o autorze

Lech Kołodziejczyk — profesor w Instytucie Sztuk Plastycznych UŚ w Cieszynie. W latach 2004—2014 Kierownik Katedry Malarstwa w Instytucie Sztuki UŚ. Autor kilku obszernych cykli malarskich — „Kosmogonie”, „Księga Słońca”, „Głowy”, „Wirtualne ikony”, „Axis mundi”, w których silnie eksponowany element wewnętrznej wiwisekcji, traktowany jako forma kontaktu z własnym doświadczeniem życiowym, określa postawę twórczą, gdzie zapis osobistych przeżyć, emocji, refleksji uzyskuje status idei pierwszoplanowych. Autor trzech publikacji naukowych — *Wielość przestrzeni*, *Rytmy pamięci* oraz *Pamięć czasu — malarstwo w czasach bankructwa duchowego*. Ostatnio pracuje nad zbiorem esejów *Od wzniosłości do ironii*. Zorganizował ponad 100 wystaw indywidualnych, brał udział w ponad 70 wystawach zbiorowych na terenie kraju i za granicą.

Lech Kołodziejczyk

Painting as Existence — Personal Identity and Creative Attitude

Summary

Published in 2021, the second part of the monographic publication *Memory of Time — Painting in Times of Spiritual Bankruptcy*, which is titled *Painting as Existence—Personal Identity and Creative Attitude*, is in fact a development and complementation of many of the problems signalled earlier, in the first publication. The presented publication is the result of focusing on a fundamental issue, which relates to the basic relationship between the variety and richness of aspects located in the space of artistic creation and the characteristics of the creative personality of the author who realizes his creative intentions in the present time. The abundance of approaches, observations and comments resulting from the analysis of this relationship from the past to the present resounds in the new publication as a dramatic question about the essence of meanings contained in the current, very complicated creative space, which most often oversimplifies and trivialises the achievements in the artistic sphere of the present time. The present time as a period of incessant changes, unpredictable fluctuations which exclude stability and permanence, fills the current social and cultural space with a multitude of fears, anxieties, and states of extremely hostile feelings and experiences. All this, in a way, forces the necessity to undertake a number of profound reflections, ponderings and observations on the very status of the artist — creator making various decisions and creative solutions in such difficult times. Here, the question “Who are you, man [...]?”, taken from one of Czesław Miłosz’s poems, constitutes the motto of the new publication, as well as defines the main axis of the construction of various comments, reflections analysing the character of the “spirit”, the climate of the present time, including the essential features of the status of the contemporary artist.

This multi-layered, multi-element attempt to analyse the enormously complicated creative space of the current period is filled with numerous references to the rich tradition of the past, in which the seriousness and power of the achievements of many great masters of the Renaissance, Baroque or Romanticism now seem an unrivalled model, a cultural code that is now completely ignored. The huge accumulation of formatted, superficial, trivialised creative solutions, deprived of references so important in art to the authorial voice of the creator, to the world of his imagination, desires, intentions, experiences and sensations, completely discourages the potential viewer from making any attempts to establish a meaningful contact with the products of the current sphere of art. Let us remember that the power of the influence of a work of art is contained primarily in the authenticity, credibility and truth

of the artist who describes, expresses and presents the reality given to him from the position of that particular voice — the Voice of a human being who speaks for himself, presenting his version of the image of the world. Let us also remember that the works of the great Masters — Rembrandt, Goya, El Greco, Michelangelo, Van Gogh, Cezanne, Picasso and many others — are permeated with the enormous intensity of private experience.

The motto of the publication, “Who are you, man [...]?”, is a direct reference to the issue of the necessity, so important in artistic experience, of the appearance of the author’s personal identity sphere, without which a work of art becomes nothing but a formatted, impersonal, completely anonymous information jumble, which may be replaced at any moment by an equally neutral, banal, superficial statement. The essays, comments, remarks and analyses contained in this publication are, in fact, a form of the author’s — from the position of many years of my own experience as an artist — examination of this significant issue, which is the problem of the personal identification of the author in art, of its consideration and analysis.

The illustrative material included in this publication are photographs of over 30 paintings from successive painting cycles — “Cosmogonies”, “Book of the Sun”, “Heads”, “Axis mundi” — in which the issue of personal identity resounds with particular intensity and power. Here, the baggage of many years of existential experience becomes the basic point of reference, an attempt to record everything that has happened in the course of over 40 years of my painting practice. Basic questions that arise in this context are as follows: Is it possible, in such a fragmented, fractured social and cultural space, to construct a clear, defined creative stance, consistent with the inner truth of the author? Does not the location of contemporary man in the regions of incessant manipulation, aggressive space of advertisements and enormous activity of virtual reality effectively eliminate the atmosphere of concentration, apprehension and deep reflection, so necessary in the authentic creative process, as a specific opposition to the states of permanent dispersion, distraction and confusion so characteristic of the present time? In this context I consider the publication of *Painting as Existence...* to be first and foremost the voice of a man deeply concerned about the present state of the artistic sphere, which more and more often reveals its shabby, petty, subordinated to the pressure of omnipresent commercialism, trivialised, superficial and repulsive face.

Key words

creator status, artistic creation, imagination, creative plan, internal reality of the artist, external reality of the artist

Lech Kołodziejczyk

La peinture comme une existence — l'identité personnelle et l'attitude créatrice

Résumé

La deuxième partie de la monographie *Le souvenir du temps — la peinture à l'époque de la faillite de l'esprit*, intitulée *La peinture comme une existence — l'identité personnelle et l'attitude créatrice* et publiée en 2021, vise à élargir et à développer au fond de multiples aspects mentionnés dans la première étude. En effet, le présent ouvrage résulte de la concentration sur la question essentielle qui se réfère à la relation fondamentale entre, d'une part, la variété et la richesse des aspects situés dans le champ de création artistique, et, d'autre part, la caractéristique de la personnalité créative de l'auteur réalisant des projets artistiques à l'heure actuelle. La richesse de perspectives adoptées, d'observations, de commentaires qui découlent de l'analyse de cette relation, à partir des temps reculés jusqu'à présent, se manifeste dans la présente étude comme une question poignante sur le fond des sens et des significations inclus dans la sphère de création artistique. Cette dernière, fort compliquée de nos jours, sous-estime et banalise le plus souvent le nombre de réalisations dans le domaine artistique d'aujourd'hui. Le temps présent, étant une période de changements incessants et de fluidités imprévisibles, qui excluent une stabilité et une durabilité certaines, remplit en fait l'espace social et culturel actuel d'une immensité de craintes, d'inquiétudes, de sentiments et d'expériences radicalement hostiles. Tout cela impose en quelque sorte la nécessité de nombreuses réflexions approfondies, de considérations, d'analyses portant sur le statut lui-même de l'artiste – créateur qui prend divers décisions et choix créatifs à la période difficile actuelle. Ici, la question « Qui es-tu, l'homme [...] ? », tirée d'un poème de Czesław Miłosz, devient la devise du présent ouvrage et définit aussi l'axe principal autour duquel se construisent différentes observations et réflexions concernant la nature de « l'esprit » et de l'atmosphère du temps présent, y compris les traits fondamentaux du statut du créateur contemporain.

Cette tentative d'analyse de la sphère d'activité créative actuelle complexe, qui se fait à plusieurs niveaux et qui englobe divers éléments, est remplie de nombreuses références à la riche tradition du passé, dans laquelle l'autorité et la force des œuvres produites par de nombreux grands maîtres de la Renaissance, du baroque ou du romantisme paraît actuellement un modèle inégalable, un code culturel entièrement omis ou négligé. L'extrême abondance de réalisations créatives actuelles, formatées, superficielles et banalisées, dépourvues de références à la voix du créateur, à son imaginaire, à ses désirs, buts, sentiments et expériences, si importants dans l'art, dissuade complètement le destinataire potentiel d'entreprendre une tentative quelconque d'établir un contact direct

avec des productions artistiques contemporaines. Il faut rappeler que la force de l'influence d'une œuvre d'art provient, avant tout, de l'authenticité, de la crédibilité et de la vérité du créateur qui, lui, décrit, exprime et montre une réalité donnée sous la perspective d'une voix particulière : la Voix de l'être humain qui parle pour lui-même et qui présente sa vision du monde. Rappelons aussi que les œuvres de grands Maîtres — Rembrandt, Goya, El Greco, Michel-Ange, Van Gogh, Cézanne, Picasso et d'autres encore —, sont imprégnées d'une forte intensité de leur vécu personnel.

La devise de la présente publication « Qui es-tu, l'homme [...] ? » indique explicitement le problème si fondamental dans l'expérience artistique, à savoir une présence indispensable de la riche sphère identitaire de l'auteur, sans laquelle l'œuvre d'art ne devient qu'un fouillis d'informations formaté, impersonnel et totalement anonyme, qui peut être remplacé à tout moment par un autre énoncé neutre, banal et superficiel. Essais, commentaires, observations et analyses inclus dans la présente étude sont en effet une forme personnelle — car adoptée du point de vue de mon expérience artistique acquise pendant des années —, d'examen attentif et d'exploration méthodique de cette problématique majeure qu'est la question de l'identification personnelle de l'auteur dans l'art.

Les illustrations comprises dans le présent ouvrage englobent plus de 30 tableaux des cycles de peinture suivants : « Cosmogonies », « Le livre du Soleil », « Les Têtes », « Axis mundi », dans lesquels le problème de l'identité personnelle se fait entendre avec une intensité et une force particulières. Le bagage d'expérience accumulée pendant des années devient ici le point de repère de base. C'est une tentative d'enregistrer tout ce qui se produit à l'échelle de plus de 40 ans de mon activité de peintre. Dans ce contexte, des questions fondamentales apparaissent : Peut-on construire une attitude créatrice expressive, précise et conforme à la vérité intérieure de l'auteur dans un espace social et culturel tellement brisé et fragmenté ? Est-ce que l'emplacement de l'homme contemporain dans les sphères de manipulation continue, de publicités agressives et d'agitation frénétique de la réalité virtuelle, ne trouble-t-il pas réellement l'atmosphère de la concentration et de la pause, indispensable dans le processus de création authentique ? Ne réduit-il pas la réflexion approfondie qui fonctionne comme une opposition particulière aux états de dispersion permanente de l'esprit, de déconcentration, d'égarement, si caractéristiques à l'heure actuelle ? Dans un tel contexte, je considère le livre *La peinture comme une existence...* avant tout comme la voix de l'homme profondément inquiet de l'état de la sphère artistique contemporaine, car cette dernière montre de plus en plus souvent son visage rabougri, mesquin, soumis à la pression de la commercialisation omniprésente, banalisé, superficiel, voire répugnant.

Mot clé

statut du créateur, création artistique, imagination, plan de création, réalité interne et réalité externe de l'artiste

Na okładce wykorzystano zdjęcia obrazów Lecha Kołodziejczyka:
pierwsza strona okładki — z cyklu „Księga Stońca” pt. *Metafizyczna przestrzeń* —
Czarne słońce nr 1, 2001, olej na płótnie, 200 × 150. Foto: Miejska Galeria Sztuki
OBOK w Tychach, czwarta strona okładki — z cyklu „Głowy” pt. *Introspekcja*, 2000,
olej na płótnie, 150 × 200. Foto: Miejska Galeria Sztuki OBOK w Tychach,
skrzydełko tylne — z cyklu „Kosmogonie” pt. *Apokalipsa*, 1987, olej na płótnie,
200 × 130. Foto: Miejska Galeria Sztuki OBOK w Tychach.

Zdjęcie portretowe autora książki, zamieszczone na przednim skrzydełku, wykonała
Agnieszka Jaworska.

W części *Dokumentacja* — *obrazy* wykorzystano zdjęcia wykonane przez Miejską
Galerię Sztuki OBOK w Tychach oraz Roberta Kwiatka z Tichauer Art Gallery.

Redaktor Barbara Konopka

Korektor Marzena Marczyk

Projektant okładki, układu typograficznego oraz łamanie Paulina Dubiel

Redaktor inicjujący Paulina Janota / Michał Kompała

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.10.2022:

Copyright © 2021 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce

Od 1.11.2022 publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowa (CC BY-SA 4.0).

Wersja elektroniczna zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu w Repozy-
torium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-2837-0356>

DOI <https://doi.org/10.31261/PN.4064>

Kołodziejczyk, Lech

ISBN 978-83-226-4084-5

Malarstwo jako egzystencja : tożsamość

(wersja drukowana)

osobista a postawa twórcza / Lech

ISBN 978-83-226-4085-2

Kołodziejczyk. - Katowice : Wydawnictwo

(wersja elektroniczna)

Uniwersytetu Śląskiego, 2021

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 13,5. Liczba arkuszy wydawniczych: 13,0.
PN 4064. Cena 49,90 zł (w tym VAT). Publikację wydrukowano na papierze Sora Matt
Arte 100 g/m², vol. 1.1. Do składu użyto krojów pisma Karmina oraz Karmina Sans (au-
torstwa Veroniki Burian & José Scaglione / TypeTogether). Druk i oprawę wykonano
w drukarni Volumina.pl Daniel Krzanowski (ul. Księcia Witolda 7—9, 71-063 Szczecin)

To, niezwykle obszerne opracowanie napisane przez doświadczonego malarza, praktyka, dydaktyka i porusza wiele aspektów związanych z uprawianiem sztuki, istotnych dla współczesnego twórcy. Jest jednocześnie apelem o powrót do istoty samego malarstwa i jego rudymentów. Jak do tej pory ukazało się sporo takich pozycji opracowanych przez samych malarzy i do sztandarowych należą tutaj: *O duchowości w sztuce* Wasyla Kandinskiego, *Patrząc* Józefa Czapskiego, *Władztwo i służba* Jacka Sempolińskiego, *Lata nauki i warsztat* Stanisława Fijałkowskiego czy chociażby *O malowaniu duszy i ciała* Tadeusza Boruty. [...]

Publikacja Lecha Kołodziejczyka [...] przykuwa uwagę od samego początku. Jej zawartość jest niewątpliwie świadectwem erudycji Autora i faktem Jego zakorzenienia w szerokim obszarze kultury i sztuki, o czym świadczą zamieszczone cytaty i parafrazowane fragmenty z bibliografii. Niewątpliwą zaletą, niebudzącą wątpliwości, jest wybranie tych myśli, które wpisują się w problematykę ogólnie pojętej duchowej działalności człowieka.

Z recenzji wydawniczej
Prof. dr. hab. Dariusza Kacy
(ASP im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi)

Cena 49,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4085-2

9 788322 640852

Więcej o książce

